

Економіка

Гудь Юрій Федорович

*доктор економічних наук, доцент
ПВНЗ "Європейський університет"*

Шекета Олег Тарасович

*аспірант
ПВНЗ "Європейський університет"*

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ІТ-КОМПАНІЯХ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

***Анотація.** Мета статті полягає в аналізі управління персоналом в ІТ-компаніях України в умовах війни.*

Методика дослідження. Використано статистичний метод, графічний метод та методи узагальнення та систематизації матеріалу.

Результати. Проведено аналіз розвитку ІТ-компаній, визначено вплив війни на їхню діяльність та досліджено особливості управління персоналом в умовах війни.

Практична значущість результатів дослідження. Пропозиція авторської стратегії управління персоналом в умовах війни.

***Ключові слова:** ІТ-компанія, управління, принципи управління, ІТ-ринок, технології.*

Вступ. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну суттєво вплинуло на енергетичний та товарний ринки, чисельність людського капіталу, купівельну спроможність, відповідно, спричинило негативні наслідки для ведення бізнесу в Україні, зокрема й на розвиток українських ІТ-компаній.

До початку повномасштабної війни Україна була цінним зростаючим центром технічних талантів. На технології припадало понад 4% ВВП

України, хоча це набагато менше, ніж, скажімо, в Індії, де частка технологій у ВВП ближча до 8%, однак цей показник швидко зростає. Український сектор розробки ІТ експортував ІТ-послуг на суму 6,8 млрд доларів у 2021 році та збільшився на 36% у період з 2020 по 2021 рік [1]. Кожна п'ята компанія зі списку Fortune 500, у тому числі Microsoft, Google, Samsung, Oracle, Snap and Ring, використовувала українські ІТ-послуги у зв'язку зі зручними умовами такої співпраці: мінімальні бюрократичні бар'єри в країні, сприятлива податкова політика та професіоналізація технологічного сектору.

Напередодні війни українські ІТ були спрямовані на сфери послуг з більш високою доданою вартістю, такі як: системна архітектура, бізнес-аналіз та дизайн. Українські фахівці були досить конкурентними на ринку, оскільки на високому рівні володіли англійською мовою, мали великий обсяг необхідних знань та навичок, а також працювали в часовому режимі, який був більш підходящим для замовників з США та ЄС, ніж, наприклад, робочі години в країнах Азії. У той час в Україні проживало 240 000 технічних фахівців та понад сотня науково-дослідних центрів для міжнародних компаній, включаючи такі підприємства, як Gitlab та Grammarly.

Українська ІТ-індустрія займала лідируючі позиції в міжнародних рейтингах: перше місце у Східній Європі за аутсорсинговими розробниками, перше місце в Європі за кількістю випускників технічних вузів, п'яте місце у рейтингу найкращих розробників програмного забезпечення у світі, перше місце у світі за кількістю розробників ігор Unity3D та інженерів C++ та друге місце за кількістю розробників JavaScript, Scala та Magento [2]. Західні технологічні компанії виявили, що наявність українських фахівців сфери ІТ на міжнародному ринку суттєво покращує ситуацію, пов'язану з нестачею кадрів у всьому світі. Саме тому

дослідження управління персоналом ІТ-компаній в умовах війни є актуальною темою станом на сьогодні.

Методи. Для дослідження особливостей управління персоналом ІТ-компаній України в умовах війни мною було використано наступні методи: статистичний метод – інформація щодо кількості компаній, показників їх діяльності; методи узагальнення та систематизації матеріалу – дослідження впливу війни на особливості управління в компаніях; графічний – візуалізації отриманих результатів.

Результати. Україна є дуже сприятливим місцем для розвитку ІТ-компаній та ІТ-фахівців. Ця перспективна галузь допоможе налаштувати внутрішньодержавні процеси цифровізації бізнесу, та, в цілому, покращить бізнес-середовище в країні.

Варто відмітити, що війна негативно позначилась не тільки на рівні безробіття і заробітних плат, а й на емоційному стані працівників, тому, на мою думку, під час управління ІТ-компаніями в період війни особливу увагу потрібно зосередити також на формуванні дружньої та сімейної атмосфери в колективі, яка позитивно вплине на продуктивність фахівців, і, відповідно, на фінансові результати компанії.

Таким чином, в управлінні персоналом в ІТ-компаніях в умовах війни можна виділити такі основні принципи (Рис. 1):

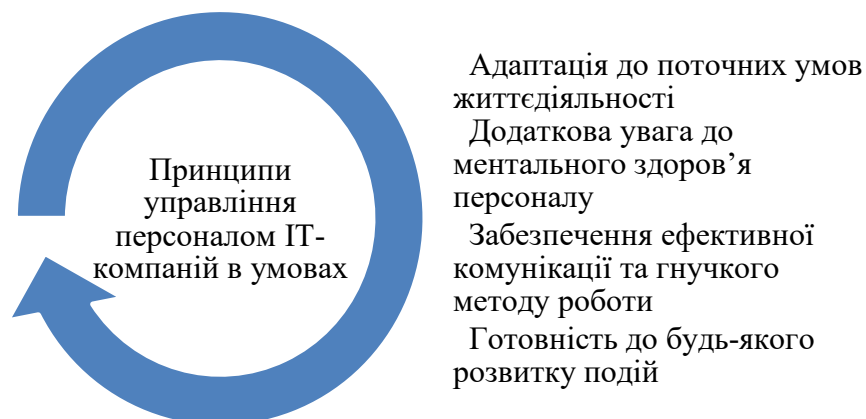

Рис. 1. Принципи управління персоналом ІТ-компаній в умовах війни

Джерело: створено автором

Управління персоналом в ІТ компаніях під час війни вимагає особливого підходу та технік для забезпечення ефективності роботи та збереження морального духу колективу. Керівники можуть використовувати різні методи управління залежно від виробничих цілей, членів команди або цілей проекту.

Чітке спілкування	Інформування співробітників про поточну ситуацію, плани та дії компанії під час війни. Відкритий обмін інформацією зменшує страхи та неспокій.
Гнучкі графіки роботи	Забезпечення можливості гнучкого графіку роботи, дистанційної роботи та використання резервних центрів. Це допоможе співробітникам уникнути небезпеки, а також підтримувати нормальний ритм роботи.
Спеціальні підходи до психологічного	Організація психологічної підтримки для персоналу. Наприклад, проведення консультацій, тренінгів або групових сесій, що допоможуть зняти напругу та зосередитися на роботі.
Перегляд цілей та	При адаптації до нових умов важливо переглянути стратегію та цілі компанії. Спільно з командою потрібно визначити пріоритети та завдання, які можна досягти під час війни.
Стимулювання співробітників	Запровадження мотивуючих програм, бонусів та винагород для співробітників, які продемонструють особливий внесок у роботу компанії під час важких часів.

Рис. 2. Техніки управління персоналом в ІТ-компаніях в умовах війни

Джерело: створено автором

Аналіз. Для досягнення мети цієї роботи необхідно здійснити глибокий аналіз ринку ІТ-послуг.

Аналіз інвестицій.

Аналіз інвестицій в український ринок інформаційних технологій підкреслює важливість продовження підтримки розвитку ІТ-галузі в країні та реалізації стратегічних заходів для створення сприятливої інвестиційної атмосфери.

За останні довоєнні роки український ринок інформаційних технологій показав стабільне зростання обсягу залучених інвестицій.

Повільний, але стійкий ріст інвестицій свідчить про поступовий розвиток галузі та зростання інтересу інвесторів до українських технологічних компаній.

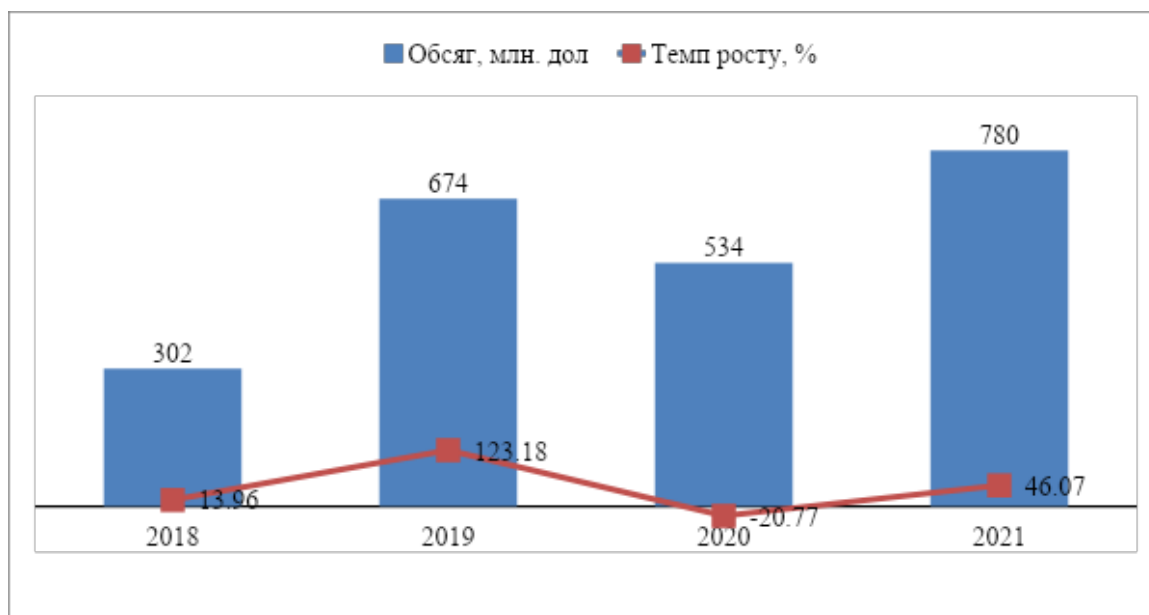

Рис. 3. Динаміка інвестицій в ІТ-галузь України за період 2018-2021 рр.

Джерело: [3]

Отже, на підставі проведеного аналізу інвестицій в інформаційно-технологічну галузь України спостерігається істотний динамічний характер капіталовкладень. Відзначається значуще збільшення обсягу інвестицій у 2019 році, яке зумовлене сприятливим економічним контекстом та високим рівнем інвестиційної активності. Проте, пандемія Коронавірусу у 2020 році викликала значний спад на рівні -20,77%, що було обумовлено глобальними обмеженнями та невизначеністю на ринках.

Зважаючи на зазначені коливання, спостерігається досить істотний рух інвестиційних потоків в українській ІТ-галузі. Аналіз проведених досліджень підтверджує відносно високий потенціал розвитку цього сегменту економіки.

Важливо відзначити, що підвищений інтерес іноземних компаній до українського ІТ-ринку підтверджується позитивною динамікою росту ринкових обсягів. Дослідження також свідчать про те, що ІТ-галузь в

Україні є активним каталізатором для іноземних інвестицій та може виявитися важливою ділянкою для покращення економічного становища країни.

Отже, ретельний аналіз динаміки інвестицій в український ІТ-ринок дає підстави припустити, що цей сектор є важливим фактором для сталого та інноваційного розвитку економіки України, зокрема завдяки залученню капіталу.

Аналіз кількості ІТ-компаній в Україні.

Проведення оцінки кількості інформаційно-технологічних компаній в Україні належить до складних задач через суттєву розбіжність між джерелами відомостей. За офіційними даними, на кінець 2021 року було зареєстровано 18600 ІТ-компаній. Важливо відзначити, що ця цифра включає в себе й ліквідовані підприємства, що спотворює реальний обсяг функціонуючих компаній. Кількість фактично діючих підприємств може бути значно меншою через включення неактивних суб'єктів.

Важливим аспектом, який слід врахувати, є можливість, що одна ІТ-компанія може мати кілька юридичних осіб. Це може бути обумовлено різними підрозділами, проектами або галузевими специфікаціями. На рисунку нижче відображена статистика зростання саме кількості юридичних осіб, які зареєстровані в Україні з КВЕД (класифікатор видів економічної діяльності) у сфері ІТ-послуг.

Таким чином, спостерігається виразна тенденція зростання кількості ІТ-компаній в Україні. Цей тренд вказує на зростаючий інтерес до розвитку інформаційно-технологічної галузі в країні та підтверджує важливу роль ІТ-сектору у формуванні національної економіки, відображає динаміку змін у попиту та пропозиції на ринку інформаційних технологій. Висока спеціалізація та інноваційний потенціал даного виду діяльності сприяють залученню нових гравців на ринок та сприяють створенню сприятливого інвестиційного клімату.

Рис. 4. Динаміка кількості зареєстрованих юридичних осіб з ІТ-КВЕДами в Україні за період 2017-2021 рр., тис.

Джерело: [3]

Ця тенденція є позитивним сигналом, що свідчить про зростаючий вплив ІТ-галузі на соціально-економічний розвиток України.

Аналіз українських ІТ-компаній за галузями економіки.

Інформаційні технології стали необхідною складовою багатьох сфер економіки, допомагаючи вдосконалювати процеси, підвищувати ефективність та розкривати нові можливості. ІТ-послуги надаються в різних галузях економіки з метою впровадження технологічних рішень, оптимізації ресурсів та реалізації стратегічних цілей.

Рисунок 5 відображає різноманітність та широкий спектр використання інформаційних технологій у різних сферах діяльності. Зокрема, виділяються галузі електронної комерції, охорони здоров'я та освіти як сектори, які розвиваються зі значним присутнім ІТ-сегментом. Спостерігається також вплив ІТ-технологій на банківську справу, страхування та оптово-роздрібну торгівлю. У цілому, наявність ІТ-компаній у різних галузях свідчить про важливість інформаційних технологій для покращення ефективності та інноваційного розвитку економіки України.

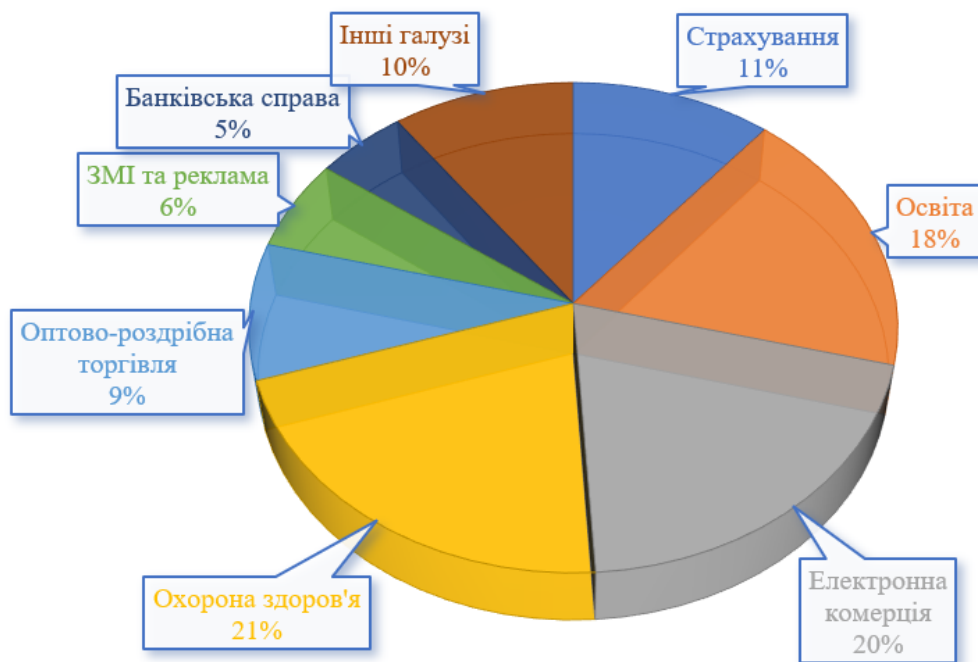

Рис. 5. Структура ринку українських ІТ-компаній за обсягом прибутку від реалізації послуг у відповідних галузях економіки

Джерело: [3]

Аналіз рівня заробітних плат.

Важливою складовою процесу еволюції інформаційно-технологічної сфери відіграє не лише наявність кваліфікованих фахівців, але й рівень монетарної винагороди, що є ключовим для успішної діяльності в інноваційній та технологічній галузях. Проаналізуємо структуру оплати праці, притаманну ІТ-сектору (Рисунок 6).

Аналізуючи Рисунок 6, виявляється наявність динаміки прогресивного підвищення рівня винагороди фахівців, що функціонують у секторах інновацій та технологій, в період між 2019 та 2021 роками. Ця диспозиція свідчить про виразний розвиток сфери інформаційних технологій в Україні та, відповідно, зростання попиту на кваліфікованих працівників у відповідних спеціалізаціях.

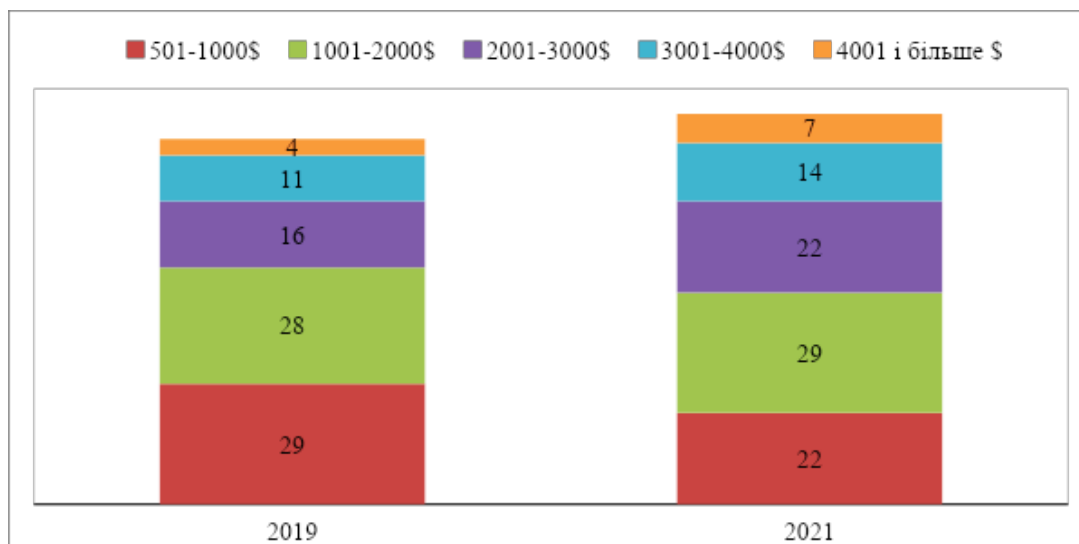

Рис. 6. Структура рівня доходу працівників галузі інновацій та технологій в порівнянні 2019 та 2021, %

Джерело: [3]

Обговорення. Протягом передвоєнного періоду спостерігалася експоненційна динаміка зростання галузі інформаційних технологій в Україні, що відзначилася значним розширенням індустріального потенціалу. У теперішньому періоді невпинної нестабільності та воєнного конфлікту, забезпечення дієвого управління та збереження цінної сфери ІТ є критичним завданням. Отже, зараз надзвичайно важливо адаптувати та впровадити спеціалізовані методи управління, пристосовані до контексту військової конфронтації, що забезпечать збереження та подальший розвиток цього економічного сегменту.

Оскільки основою для еволюції ІТ-компаній є їхні трудові ресурси, в умовах воєнного конфлікту керівникам необхідно спрямувати зусилля на забезпечення високоякісного зростання та розвитку співробітників. Ефективний прогрес компанії залежить від застосування ефективних методик управління персоналом.

З метою адаптації до умов війни, пропонується впровадження стратегії управління персоналом для ІТ-компаній, що може бути застосована в контексті надзвичайних обставин (Рисунок 7).

Вищевказана стратегія покликана забезпечити внутрішню та зовнішню стійкість ІТ-компаній під час умов війни, дозволяючи їм зберегти свою цінність, розвиватися та виконувати важливу роль у стабілізації та відновленні економічного середовища.

Стабільність та підтримка персоналу.

Незважаючи на військову обстановку, компанія повинна забезпечити стабільність та підтримку свого персоналу. Це включає збереження робочих місць, надання психологічної підтримки та забезпечення комунікації між співробітниками.

Гнучкість робочого часу та формату.

Залежно від обставин, ІТ-компанії можуть впроваджувати гнучкі графіки роботи, дистанційну роботу та інші формати, які дозволяють працювати в умовах обмежень і небезпеки.

Розвиток навичок та навчання.

Умови війни можуть принести зміни у вимогах та потребах галузі ІТ. Тому важливо забезпечити неперервний розвиток та навчання персоналу, щоб вони були готові до нових викликів та можливостей.

Стратегічне планування резерву.

Компанія повинна визначити ключові позиції та спеціалізації, які є найважливішими для її функціонування, та розробити стратегію підготовки та залучення резерву на випадок втрати ключових співробітників.

Підтримка здоров'я та безпеки.

Важливо забезпечити здоров'я та безпеку персоналу, надавати необхідні засоби індивідуального захисту та дотримуватися всіх рекомендацій органів охорони здоров'я.

Співпраця з громадськістю та державою.

Компанії повинні активно співпрацювати з громадськістю та державними органами, сприяти громадським ініціативам та внести внесок у розвиток соціальної стабільності.

Рис. 7. Стратегія управління персоналом в ІТ-компаніях під час умов війни

Джерело: створено автором

До того ж, важливо враховувати, що ІТ-сектор є однією з найбільш мобільних галузей економіки. Він може працювати в умовах обмежень та віддаленості, що робить його вкрай цінним ресурсом і під час воєнних дій. Збереження та підтримка ІТ-сектору дозволить державі забезпечити не лише збалансовану структуру економіки, але й забезпечити майбутній потенціал для росту та відновлення.

Отже, забезпечення сталого розвитку та збереження ІТ-сектору під час війни стає не лише економічним завданням, але й національною стратегічною необхідністю, від якої залежить не лише ефективне функціонування галузі, але й можливість використання потенціалу ІТ для підтримки та захисту національних інтересів у військовому контексті.

Література

1. FINBALANCE(2023, 4 березня). Експорт ІТ-послуг зріс у 2021 році а 36% до \$6,8 млрд. URL: <https://finbalance.com.ua/news/eksport-it-posluh-zris-u-2021-rotsi-na-36---do-68-mlrd>
2. DLF (2023, 3 березня). ІТ в Україні: цифри, перспективи та бар'єри. URL: <https://dlf.ua/ua/it-v-ukrayini-tsifri-perspektivi-ta-bar-yeri/>
3. IT Ukraine association.(2023, 3 березня). Ukraine IT export 2021. URL: <https://reports.itukraine.org.ua/>